

To cite this article: Yazıcı, H.T. (2025). “Sevda Peşinde” Romanında Toplumsal Cinsiyet Rollerinin İncelenmesi. International Journal of Social and Humanities Sciences (IJSHS), 9(2), 95-114

Submitted: July 23, 2025

Accepted: August 30, 2025

“SEVDA PEŞİNDE” ROMANINDA TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİNİN İNCELENMESİ

Hasan Tahsin Yazıcı¹

ÖZET

Bu çalışma, Hüseyin Rahmi Gürpınar’ın "Sevda Peşinde" romanını toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında incelemektedir. Roman, dönemin toplumsal cinsiyet normlarını ve bu normların karakterler üzerindeki etkilerini derinlemesine ele almaktadır. Baş karakter Aynınur Hanım’ın geleneksel kadın rollerine karşı mücadelesi ve yaşadığı zorluklar, kadınların toplumsal baskılarla nasıl başa çıktıklarını göstermektedir. Seza Hanım’ın dayanışmacı tutumu, kadınlar arasındaki destek ve direnişi simgelerken, Nezihi Bey ve Ali İlhami Bey gibi erkek karakterler, dönemin erkeklik algılarını yansıtmaktadır. Mekânların ve zamanın rolü, karakterlerin kimlik arayışlarını ve toplumsal normlara karşı duruşlarını etkileyen unsurlar olarak incelenmiştir. Bu çalışma, "Sevda Peşinde" romanının toplumsal cinsiyet rollerinin bireylerin yaşamlarını nasıl şekillendirdiğini ve bu rollerin değişim sürecini nasıl yansıttığını ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sevda Peşinde, Toplumsal Cinsiyet Roller, Aynınur, Seza, İlhami

EXAMINING GENDER ROLES IN HÜSEYİN RAHMI GÜRPINAR’S SEVDA PEŞİNDE

ABSTRACT

This study examines Hüseyin Rahmi Gürpınar’s novel *Sevda Peşinde* in the context of gender roles. The novel delves into the gender norms of the period and their impact on the characters. The main character, Aynınur Hanım, struggles against traditional female roles and the challenges she faces reflect how women cope with societal pressures. Seza Hanım’s supportive attitude symbolizes soli-

¹ Uzman Psikolojik Danışman, 19 Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi/ 0000-0001-6759-6177, hasantahsin55@gmail.com

darity and resistance among women, while male characters such as Nezihi Bey and Ali İlhami Bey represent the contemporary perceptions of masculinity. The role of space and time is also analyzed as influential elements in the characters' search for identity and their resistance to societal norms. This study reveals how *Sevda Peşinde* portrays the way gender roles shape individuals' lives and how these roles evolve over time.

Keywords: *Sevda Peşinde*, Gender Roles, Aynınur, Seza, İlhami

GİRİŞ

Hüseyin Rahmi Gürpınar, Türk edebiyatının önemli yazarlarından biridir ve eserlerinde toplumsal sorunları ele alma konusunda ustalığıyla tanınmaktadır. "*Sevda Peşinde*" romanı da bu bağlamda dikkat çeken eserlerinden biridir. Roman, dönemin toplumsal yapısını, özellikle de toplumsal cinsiyet rollerini derinlemesine incelemektedir. Bu çalışma, "*Sevda Peşinde*" romanını toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında analiz etmeyi amaçlamaktadır. Romanın karakterlerinin, mekânlarının ve olay örgüsünün, toplumsal cinsiyet rollerinin bireyler üzerindeki etkisini nasıl yansıttığını ele almaktadır. Bu inceleme, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın kadınların toplum içindeki yerini ve erkek egemen yapıya karşı direnişlerini nasıl betimlediğini açığa çıkarmaktadır.

Toplumsal cinsiyet rolleri, bireylerin toplumsal ve kültürel normlar çerçevesinde nasıl davranmaları gerektiğini belirleyen kurallar bütünüdür. Bu roller, kadın ve erkeklere çeşitli sorumluluklar ve beklentiler yüklemektedir (Connell, 2009; Bem, 1993; Lorber, 2000). Gürpınar'ın romanında, özellikle kadın karakterlerin bu rollere nasıl adapte oldukları veya bu rollere karşı nasıl mücadele ettikleri detaylı bir şekilde işlenmektedir. Aynınur Hanım ve Seza Hanım gibi karakterler üzerinden, kadınların toplum içindeki rollerine yönelik eleştiriler ve bu rollerin getirdiği zorluklar vurgulanmaktadır.

Çalışmada, romanın ana karakterleri olan Aynınur Hanım, Seza Hanım, Nezihi Bey, Sermet Bey ve Ali İlhami Bey'in toplumsal cinsiyet rolleri bağlamındaki özellikleri incelenmektedir. Sonrasında romanın mekânları ve zamanı, toplumsal cinsiyet rolleri açısından değerlendirilmektedir. Son olarak, anlatıcının bakış açısı ve dil kullanımı üzerinde durularak, toplumsal cinsiyet rollerinin anlatıma nasıl yansıdığı tartışılmaktadır. Bu kapsamlı analiz, okuyuculara "*Sevda Peşinde*" romanının toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında daha derin bir anlayış sun-

mayı hedeflemektedir.

Biyolojik cinsiyet kavramı, insanları kadın ve erkek olmak üzere iki farklı kategoriye ayırmaya dayanmaktadır. Biyolojik cinsiyet, fizyolojik cinsiyeti ifade ederken, toplumun sosyal bir varlık olan insana atfettiği cinsiyet ise toplumsal cinsiyet olarak bilinmektedir. Toplumsal cinsiyet terimi, kadınlar ile erkekler arasındaki farklılıkların yalnızca biyolojik özelliklerle sınırlı olmadığını vurgularken, aynı zamanda bu biyolojik farklılıkların neticesinde oluşan toplumsal ve kültürel değerlerin ürettiği farklılıklara da işaret etmektedir (Dedeoğlu, 2000). Toplumsal cinsiyet, sonradan kazanılan bir kavram olmasına rağmen, her iki cinsiyette de farklı niteliklerle kendini gösterir. Kadınlarla erkekler arasındaki biyolojik cinsiyet farklılıkları, öğrenilmemiş, doğuştan gelen özellikler temelinde gözlemlenir. Toplumsal cinsiyet farklılıkları, bireyler arasında gözlemlenen özelliklerin, sosyal etkileşimler ve sosyalleşme süreci yoluyla kazanılan, öğrenilen niteliklerine dayanır. (Dökmen, 2009). Toplumsal cinsiyetin kazanımı üzerine çeşitli kuramlar bulunmaktadır ve bu kuramlar, farklı bakış açılarıyla bu süreci izah etmeye çaba göstermektedirler (West ve Zimmerman, 1987). Freud'un (1923) psikanalitik kuramı, libido (cinsel içgüdü) bağlamında toplumsal cinsiyetin kazanımını ele almış ve bu kazanımı üç aşamada incelemektedir. Oral ve anal dönemlerde çocuk, cinsiyetini genellikle erkek olarak algılar, ancak falik dönemde cinsiyet farklılığını fark eder. Son olarak, ödipal dönemde ise toplumsal cinsiyet rollerini öğrenmeye başlamaktadır. Albert Bandura'nın (1977) sosyal öğrenme kuramı, edimsel koşullanma, model alma ve taklit gibi iki süreçte öğrenmenin gerçekleştiğini öne çıkarmaktadır. Dökmen (2009), bu öğrenme sürecini, cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde, genellikle aynı cinsiyetten bireylerin davranışlarına odaklanmanın yaygın olduğunu, ancak diğer cinsiyetten bireylerin de cinsiyete uygun davranışları öğrenmek için dikkatle izlendiğini izah etmektedir. Biyolojik temelli kuramlar ise, üreme, hormonlar, beyin gibi biyolojik faktörlerin cinsiyet üzerindeki etkisini incelemektedirler (Fausto-Sterling, 2000). Bireylerin toplumsal cinsiyeti, kadın veya erkek olarak belirlenmiş olmalarıyla birlikte, onlara farklı özellikler ve roller atfetmektedir. Toplumsal cinsiyete dair kategoriler, mesela kadınlık ve erkeklik kavramına mündemiç olan tutumlar, şahsiyet özellikleri ve vazifeler, aslında toplumsal ve kültürel bir sıra yapı dolayında şekillendirilmiş kategorilerdir (Dedeoğlu, 2000: 139).

ROMANIN ÖZETİ

Romanın Olay Örgüsü

Roman Heybeliada'da Aynınur Hanım'ın intiharıyla başlar. Roman, bir aşk üçgenini ve ardındaki karmaşık ilişkileri anlatır. Aynınur, çocukluğunda kendisine dayatılan bir evlilikle mutsuz bir hayat sürerken, yıllar sonra sevdiği adamla karşılaşır ve yasak bir aşk yaşar. Ancak bu aşk, dostu Seza'nın ihanetiyle açığa çıkar. Sermet Bey'in kıskançlığı ve Nezihi Bey'in manipülasyonları sonucunda, trajik bir sonla biter. Aynınur ve sevgilisi İlhami intihar ederken, Seza ve Nezihi'nin hayatları da alt üst olur. Romanın ana teması toplumsal cinsiyet rolleridir. Ayn-ı Nûr'ün yaşadığı çıkmazlar, kadınların toplum içindeki yerini sorgulamalarını ve bu rolleri reddetme çabalarını yansıtır. Aynı zamanda, erkek karakterlerin de bu toplumsal normların kurbanı olduğu ve kendi özgürlüklerini sorguladığı görülür. Roman, evlilik, aşk, özgürlük gibi temaları işlerken, toplumsal cinsiyet rollerinin altını çizer.

Romanın Olay Halkalarından Örnekler

Aynınur Hanım'ın Evliliği ve Mutsuzluğu: Romanın ana olay halkalarından biri Aynınur Hanım'ın geleneksel görücü usulüyle yapılan evliliği ve bu evliliğin getirdiği mutsuzluğudur. Aynınur Hanım, hiç sevmediği bir adamla evlendirilir ve bu evlilik onun için büyük bir çıkmaza dönüşür.

“İşte, annemin bencil emellerine uyacak bu tip kimselerden biri, benim her türlü isteksizlik ve nefretlerime rağmen, bana koca olacaktı. Bir defa yine söz kesilecek gibi oldu. Fotoğrafi gönderildi. Resmi aldım, baktım: Temizce giyinmiş, iri bir pehlivan, koca bir kafa, kalın bir boyun, kahvaltı tepsisi kadar iri, yuvarlak bir yüz, dolgun yanaklar, koca ku laklar, puhuya benzer tekerlek gözler, sıfır numara ma kine ile kırpılmış saçlar. .. kısacası heybetli, müthiş bir adam ... Görünüşünden sanki yüreğime bir korku geldi. Resmi oraya bırakınca, yırtıcı bir hayvanın takibine tutulmuş gibi, korku ile bir köşeye çekilip büzüldüm. Bir iki gün geçti, iş kesinleşti. Annem beni, işte bu pehlivana veriyordu. Gönlümdeki o nazık, o şiir dolu sevgili ile bu kaba, bu sert ve acı gerçek arasında ne büyük bir fark vardı Allahım ... Döktüğüm gözyaşlarına acımadan beni tellediler, pulladılar; bir akşam, işte bu Herkül'ün kolları arasına attılar” (Gürpınar, 1972: 132).

Aşk ve İhanet: Aynınur Hanım, aslında evli olduğu halde Ali İlhami'ye duyduğu aşkla boğulmaktadır. Bu durum, romanın önemli olay halkalarından birini oluşturmaktadır. Aynınur Hanım'ın kocasına karşı duyduğu hislerle, Ali İlhami'ye

duyduğu aşk arasında yaşadığı çatışma, hikayenin gelişiminde önemli bir rol oynamaktadır.

“Namusumla kocamı terazinin bir kefesine, aşkımla İlhami'yi öteki kefesine koydum. Tartıyorum. Düşünüyorum. Kocama karşı ikiyüzlü davranmak, onu kandırmak, namussuz bir eş olmak ... Benim yaratılış ve terbiyemde bir kadın için içe sindirilebilir, katlanılır bir durum değil. İlhami'den vazgeçmek ... bu bütün bütün olmayacak bir şey!” (Gürpınar, 1972: 155).

“Ben hayatım pahasına kendimi İlhami'nin okşamalarından yoksun ettikten, bu cehennem acılarına vücudumu kemirttikten sonra, artık doğrusu Nezihi'yi evlilik zevkleriyle mutlu edemezdim. Ben nasıl üzüntüden, umutsuzluktan, ayrılık acılarından ölüyorsam, iş te ona da öyle bir işkence hayatı geçirterek öç almaya çalışıyordum” (Gürpınar, 1972: 174).

Toplumsal Baskı ve Kadın Rolü: Roman, dönemin toplumsal yapısında kadının rolünü ve kadınlara yönelik baskıları ele alır. Aynınur Hanım gibi karakterler, geleneksel toplum yapısının kadınlara dayattığı sınırlamalarla mücadele ederler. Bu da romanın önemli bir olay halkasıdır.

“On yaşına geldim; annem beni büyük kadınlara özgü kılıklara soktu. Göğsü sımsıkı ilikli, topuklarıma ka dar uzun, kırmızı, harçsız, koyu ketenden bir yeldirme giydirdi. Her sabah okula giderken kalın baş örtümü birkaç yerinden kendi eliyle iğneler; saçlarımı, kaşlarımı dikkatle kapar ve şu uyarıları değişmez bir ciddilikle tekrarlar: (Gürpınar, 1972: 132).

İntihar ve Sonuçları: Aynınur Hanım'ın intihar etmesi, romanın sonuçlarından biridir. Bu olay, romanın dramatik bir dönüm noktasıdır ve hikayenin sonuçlarını etkiler. Aynınur Hanım'ın intiharı, romanın birçok karakteri üzerinde derin etkiler bırakır ve olayların gelişiminde önemli bir rol oynar.

Romandaki Karakterlerin Fiziksel Özellikleri ile Toplumsal Cinsiyet Rollerini Arasındaki İlişkiler

Aynınur Hanım

Aynınur Hanım'ın fiziksel özelliklerinin, toplumsal cinsiyet rolleriyle ilişkilendirildiği birçok noktada romandan çıkarılabilmektedir.

Güzellik ve Zayıflık: Metinde Aynınur Hanım, fiziksel olarak "imrenilecek kadar güzel" olarak tanımlanır. Bu güzellik onun için kaderinin bir parçası gibi görünür. Ancak aynı zamanda ruhsal yönden oldukça hassas ve kırılgan bir yapıya sahiptir. Bu durum, toplumdaki kadınların genellikle güzellikleriyle özdeşleşti-

rilmesi ve onlara dayatılan kırılğanlık ve zayıflık stereotipleriyle ilişkilendirilmektedir.

"Aynınur Hanım ebrulu, menevişli gül yaprağına benzeyen pembe beyaz yuvarlak yüzü, sarı elâ, iri fakat biraz durgun süzük gözleri, başörtüsünden taşan altın saçları, balık etinde uzun boylu, bir ağır başlılık ve tatlılık ifade eden salına salına yürüyüşü ile geçtiği yerlerde dikkat çeken, hayranlık uyandıran tipte bir kadındı." (Gürpınar, 1972: 27).

Toplumsal Beklentiler ve Kadın Roller: Aynınur Hanım, annesinin baskısı altında, geleneksel kadın rollerine uygun bir şekilde yetiştirilir. Annesi, onu evlendirebileceği uygun bir eş bulma amacıyla sürekli denetler ve kızının bekaretini korumak için elinden geleni yapar. Bu, kadınların toplumdaki yerinin, özellikle de aile yaşamındaki rollerinin nasıl belirlendiğini yansıtan bir örnektir.

Evlenme ve Bağımlılık: Aynı zamanda Aynınur Hanım'ın evlilik süreci, onun fiziksel görünümüyle bağlantılı olarak ele alınır. Annesi, onu güvenli bir evlilik yapmak için adeta bir mal gibi satışa çıkarır. Aynınur Hanım'ın güzelliği, onun zengin bir adama "satılmasını" kolaylaştırır. Bu, kadınların toplumdaki değerinin sıklıkla fiziksel çekicilikleriyle ilişkilendirilmesinin bir yansımasıdır.

Duygusal Çatışmalar ve Kadınlık Rollerinin İç Çatışması: Aynı zamanda Aynınur Hanım'ın duygusal çatışmaları, onun kadınlık rolleriyle ilişkilendirilir. Evliliği boyunca, içinde biriktirdiği duygusal çatışmalarla mücadele ederken, aynı zamanda toplumsal beklentilerle uyum sağlamaya çalışır. Kadın olmanın getirdiği roller ve beklentilerle, kendi duyguları arasında bir denge bulma çabası içindedir.

Seza Hanım

Seza Hanım, Aynınur Hanım'ın en yakın arkadaşıdır. Onun karakteri, kadın dayanışmasının önemini ve dostluğun gücünü temsil eder. Seza Hanım'ın Aynınur'a verdiği destek, kadınların birbirlerine karşı nasıl yardımcı olabileceğini gösterir ve toplumsal cinsiyet rollerine meydan okur. Seza Hanım'ın fiziksel özellikleri ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişki romanda belirtilen bazı noktalarda gözlemlenmektedir:

Destekleyici ve Dostça Bir İmaj: Seza Hanım, Aynınur Hanım'a karşı dostça ve destekleyici bir tavır sergiler. Romanda, onun Aynınur'a sırdaşlık ettiği ve sinirlerinin daha da harap olmaması için çaba gösterdiği vurgulanır.

“Seza'nın en çok sıkı fıkı görüştüğü arkadaşı Nezihi Bey'in karısı Aynınur Ha-

nım'dı. Bu kadın ne zaman Büyükkada'dan misafir olarak Heybeli'ye gelse, evin içinde bir çalma çığırmadır başlardı. İki genç kadın ellerine udlarını alarak hem çalar, hem söylerler; söylemekten bıkip usanmadıkları şarkı da şuydu: Görünür mü başka bir dünya gözüme

Ben elimle yara açtım göğsüme.” (Gürpınar, 1972: 59).

Koruyucu Bir Rol: Seza Hanım'ın, Aynınur'un kocasının şüpheleri ve kendi kocası Sermet'in Bey'in olumsuz düşünceleri üzerine onu korumak için elinden geleni yapması, kadınların toplumdaki güçsüzlüğüne rağmen birbirlerine destek olma ve koruma eğilimini yansıtmaktadır. Bu, kadınların dayanışma içinde olmaları ve birbirlerini korumaları gerektiğine dair bir mesaj içermektedir.

“- Aynı cinayeti işleyen erkeklere verilecek ceza nedir? Hiç... Çünkü, bir adam sevdiği bir ikinci, bir üçüncü kadını nikahının altına alarak bütün dedikodulara set çekebilir. Uygur, ileri fikirli bir genç Türk erkeğinin bu konudaki düşüncelerini öğrenmek istiyordum. Şimdi anladım. Memnun oldum ... teşekkür ederim.” (Gürpınar, 1972: 27).

Toplumsal Beklentilere Karşı Direniş: Seza Hanım'ın Aynınur'u kocasının şüphelerinden korumak için çaba göstermesi, kadınların toplumdaki belirlenmiş rollerine karşı direnişin bir örneği olmaktadır. Ayrıca Seza Hanım, toplumsal normlara uymak yerine, arkadaşı Aynınur'un ve bütün kadınların haklarını savunmak ve korumak adına kocası Sermet Bey ile de mücadele eder.

“Ne gibi olacak? Karısından usanan erkek ya da erkeğinden bıkan kadın, meşru muhabbet dışında sev dalarla gönül eğlendirmeye kalkıyor. Bizde erkeğin, bu konuda birçok özel ayrıcalıkları vardır. Önce istediği kadar evlenebilir. İkincisi, kadından bıktığı zaman, avucuna nikah bedelini koyarak, "Haydi, iraden elin de olsun" diyerek kapı dışarı atar. Üçüncüsü, karısını boşamakta bir sakınca görüyorsa, onun ayağını köstekli bırakarak üzerine birkaç tanesini daha getirir. Dördüncüsü, servetinin elverdiği ölçüde odalık, met res, mantinota kapatma adlarıyla da istediği kadar kadın kiralayabilir. Beşincisi, altıncısı. .. say sayabildiğin kadar. Kadınlara karşı erkeklerin ellerinde bulundurdıkları haklar ve ayrıcalıklara son yoktur. Yasal düzeninden çıkan gönül kadınınsa, o zaman, aman Al la hım, ne felaket ... ne dehşet .. . O mutsuz kadın bu ci nayetini gizli tutamazsa, artık bu hayatta ona sığına cak bir yer yoktur. Ölmeli, gebermeli ... bu yüz karasını toprakla örtmeli. Anladın mı bey?” (Gürpınar, 1972: 27).

Seza Hanım'ın fiziksel özelliklerinin yanı sıra davranışları ve rolü üzerinden cin-

siyet rolleriyle ilişkilendirilmesini göstermektedir. Seza Hanım, Aynınur'a karşı dostça ve destekleyici bir tavır sergileyerek, kadınlar arasındaki dayanışma ve koruyucu ilişkileri temsil etmektedir. Ayrıca, toplumsal beklentilere karşı direniş göstererek, kadınların belirlenmiş rollerine meydan okuyan bir karakter olarak da görülmektedir. Seza Hanım'ın asi ve bağımsız tavırları, kadınların geleneksel rollerini reddetme çabasını yansıtmaktadır.

Nezihi Bey

Romanda Nezihi Bey, Aynınur'un kocası olmakta olup, fiziksel özellikleri ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişki oldukça detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Nezihi Bey'in fiziksel özellikleri, onun toplumdaki konumunu ve cinsiyet rolleriyle ilişkisini vurgulamak için kullanılmaktadır. Öncelikle, Nezihi Bey'in fiziksel özellikleri hakkında bahsedilenler, onun toplum içindeki güçlü ve baskın erkek imajını yansıtıyor gibi görünmektedir. "Koca kafalı, koca kulaklı, iri yarı, heybetli" gibi ifadeler, onun güçlü, otoriter ve belki de toplum içindeki konumunu güvence altına almış bir erkek olduğunu ima etmektedir. Bu fiziksel betimlemeler, Nezihi Bey'in toplumsal olarak üstün bir konumda olduğunu, karısına ve çocuğuna hükmeden bir figür olduğunu gösteriyor olabilir.

“Temizce giyinmiş, iri bir pehlivan, koca bir kafa, kalın bir boyun, kahvaltı tepsi kadar iri, yuvarlak bir yüz, dolgun yanaklar, koca kulaklar, puhuya benzer tekerlek gözler, sıfır numara makine ile kırpılmış saçlar. .. kısacası heybetli, müthiş bir adam ...” (Gürpınar, 1972: 132).

Cinsiyet rolleriyle ilişkilendirildiğinde ise, Nezihi Bey'in güçlü ve baskın fiziksel özelliklerinin, onun evlilikte otoriter bir rol üstlenmesine ve karısının üzerinde baskı kurmasına yol açtığı görülmektedir. Geleneksel cinsiyet rollerine uygun olarak, erkek güçlü ve kararlı bir figür olarak betimlenirken, kadın ise zayıf ve çaresiz bir konumda tasvir edilmektedir. Nezihi Bey'in hiçbir kibar yönünün bulunmadığını Aynınur Hanım şu sözlerle ifade etmektedir:

“Mesela evde yürüdüğü vakit camlar sallanır. Güldüğü zaman altındaki kanepe titrer. Doğuştan incelik ve zariflik denilen şeyler, bu zavallının yanından bile geçmemiştir. Sanırım ki, işinden memnun bir bakkal da böyle güler, bir hamal da işte böyle gezinir.” (Gürpınar, 1972: 122).

Ayrıca, Nezihi Bey'in karısını aldatmasına ve onun ilişkisini fark ettiği halde görmezlikten gelmesine dikkat çekilmektedir. Bu da erkeğin toplum içindeki hakimiyetinin ve ahlaki çifte standardının bir yansıması olarak görülebilir. Er-

keklerin, kadınları aldatabileceği ve bu durumun toplumca normal karşılanabileceği, hatta kadınları aldatmalarının onların namusunu temizleme gerekliliği olarak algılanabileceği bir ortamın varlığı ima edilmektedir. Sonuçta romanda, Nezihi Bey'in fiziksel özellikleri ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişki, geleneksel toplumsal normları ve cinsiyetçi algıları yansıtan bir şekilde ele alınmış görünmektedir.

Ali İlhami Bey

Ali İlhami Bey'in fiziksel özellikleriyle cinsiyet rolleri arasında dolaylı bir ilişki kurulduğu görülmektedir. Aynınur Hanımın, 12 yaşındayken, Ali İlhami Bey'in fiziksel özelliklerine yönelik şöyle bir betimlemesi bulunmaktadır.

“Yolunuzun üzerinde Selatin adında büyük bir cami vardı. Bir gün onun güvercinlerle dolu küçük kubbeli kapısından geçerken, on beş on altı yaşında bir beye rastladım. Yanında lalası, elinde kitapları vardı. Belki o da benin gibi okuldan geliyordu. Boyu henüz doğal uzunluğunu almamış, ince vücutlu, duru beyaz, koyu kumral, sevimli bir çocuk ... Kaşlarının ay biçimiyle kıvrır kıvrır kirpikli koyu kestane renkli şahane gözlerinin birbirine yakınlığında öyle hoş bir çekicilik vardı ki, eski şairlerin deyişleriyle, baktığı kimseleri kirpiklerinin okuna av edecek sanılıyordu.” (Gürpınar, 1972: 127).

Ali İlhami Bey'in fiziksel özellikleri ve cinsiyet rolleri arasındaki ilişki, onun gençlik, masumiyet, duygusallık ve estetik çekicilik gibi özelliklerinin, dönemin sosyo-kültürel normları ve estetik anlayışı çerçevesinde erkeklik rolüyle nasıl uyumlu olduğunu göstermektedir. Romanda Ali İlhami Bey, duygusal ve romantik bir figür olarak sunulmaktadır. Aynınur karakteri için bir aşk nesnesi olarak işlev görmektedir. Dolayısıyla, onun fiziksel özellikleriyle beraber daha çok duygusal ve romantik nitelikleri vurgulanmaktadır. Bu bağlamda, Ali İlhami Bey'in cinsiyet rolleriyle daha çok duygusal ve romantik ilişkilere odaklanılarak bağlantı kurulmaktadır. Ali İlhami Bey'in kibar ve düşünceli tavırları, erkeklik ideallerini yansıtmaktadır.

Sermet Bey

Fiziksel özellikleriyle cinsiyet rolleri arasında bir ilişki kurulmamıştır. Romanda Sermet Bey'in fiziksel özelliklerine dair belirgin bir tanım bulunmamakla birlikte, cinsiyet rolleriyle ilişkilendirilen bir açıklama yapılmamıştır. Bu durumda, Sermet Bey'in fiziksel özellikleriyle cinsiyet rolleri arasında özellikle belirtilen bir bağlantı veya ilişkiyi açıklayacak bir ifade bulunmamaktadır.

KARAKTERLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ VE DUYGUSAL GELİŞİMİ İLE TOPLUMSAL CİNSİYET ROLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ VE ETKİLEŞİM

Aynınur Hanım'ın Toplumsal Cinsiyet Rolü: Aynınur Hanım, toplumsal cinsiyet rollerinin sıkı normları altında yaşamaktadır. Babasının ölümünden sonra annesi, onu korumak adına geleneksel kadın rollerine sıkı sıkıya bağlı bir şekilde yetiştirir. Aynınur, güzelliğiyle dikkat çekerken, aynı zamanda toplumun beklediği gibi sessiz, itaatkâr ve evliliğe hazır bir şekilde yetiştirilir. Annesi, onu sadece evlenebileceği bir kadın olarak görür ve onu bu şekilde yetiştirir. Bu, Aynınur'un bireysel özgürlüğünü kısıtlayan, cinsiyet rolleriyle belirlenmiş bir yaşam tarzına itilmesine neden olmaktadır.

Evlilik ve Cinsiyet Rollerinin Etkileşimi: Aynınur'un evliliği, toplumun dayattığı cinsiyet rolleri ile derin bir çatışma içindedir. Geleneksel olarak görücü usulüyle yapılan bu evlilik, Aynınur'un isteği veya duygusal tercihleri göz önünde bulundurulmadan gerçekleşir. Bu durum, kadının kendi iradesi yerine toplumun beklentilerine ve aile baskısına tabi olmasını göstermektedir. Aynı zamanda, Aynınur'un sevdiği biriyle evlenme özgürlüğünü elde etme şansı yoktur, çünkü ailesi ve toplumun normları onun yaşamını belirlemektedir.

Sevda Peşinde'de Kadınların Bilinçlenmesi: Seza Hanım gibi bazı karakterler, toplumsal cinsiyet rollerine karşı çıkan veya onları sorgulayan karakterlerdir. Seza Hanım, Aynınur'a destek verirken, kadınların kendi hayatlarını belirleme ve duygusal özgürlüklerini arama hakkı olduğunu savunmaktadır. Bu, geleneksel cinsiyet rollerinin sorgulanması ve değiştirilmesi gerekliliğine işaret etmektedir.

Nezihi Bey'in Cinsiyet Rolü: Nezihi Bey'in karakteri, o dönemin erkek cinsiyet rolünün tipik bir örneğini temsil etmektedir. O, toplumun erkeklerden beklediği gibi güçlü, baskın ve aile reisi olarak tasvir edilmektedir. Ancak, Nezihi Bey'in aşırı kıskançlığı ve ahlaki çelişkileri, onun da toplumsal cinsiyet rollerinin sınırlarına ve baskılarına tabi olduğunu göstermektedir.

Ali İlhami Bey: Aynı zamanda bir yan karakterdir ve Aynınur'un gizli aşkıdır. Onun karakteri, yasaklanmış aşkın ve duygusal karmaşanın sembolüdür. Toplumsal cinsiyet rolleri açısından, Ali İlhami Bey'in karakteri, erkeklerin güçlü duygularını ifade etme yeteneğini ve toplumun onlara baskı uygulamasını göstermektedir.

Aşk ve İhanetin Toplumsal Cinsiyet Rollerine Etkisi: Aynınur'un yaşadığı duygusal çatışma, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisini açıkça göstermektedir. Onun aşkıyla evliliği arasındaki çatışma, kadınların duygusal ve cinsel özgürlüklerini kazanma isteğiyle toplumun beklentileri arasındaki gerilimi yansıtmaktadır. Aynı şekilde, Nezihi Bey'in intikam arayışı ve kontrol düşkünlüğü, erkeklerin toplumsal cinsiyet rollerine uyum sağlama çabasını temsil etmektedir.

Sermet Bey: Sermet Bey, Nezihi Bey'in dostu ve onunla mektuplaşan bir karakterdir. Onun aracılığıyla, Nezihi Bey'in iç dünyası ve ilişkileri hakkında daha fazla içgörü elde edilir. Sermet Bey'in karakteri, erkek dostluğunun karmaşıklığını ve bağlılığını yansıtmaktadır. Bu da toplumsal cinsiyet rollerinde erkek dayanışmasının ve ilişkilerin önemini göstermektedir.

OLAYIN GEÇTİĞİ MEKANLAR

Mekânlar ve Bu Mekânların Toplumsal Cinsiyet Rollerine Etkisi:

Olayın geçtiği mekânlar ve bu mekânların toplumsal cinsiyet rollerine etkisi, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Sevda Peşinde" romanında oldukça önemli bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Roman boyunca farklı mekânlar, karakterlerin davranışları, düşünceleri ve toplumsal rolleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmaktadır. Büyükağa gibi bir mekân, karakterlerin sosyal statülerini ve yaşam tarzlarını yansıtmaktadır. Burası, genellikle varlıklı kesimin tercih ettiği bir yerdir ve bu durum, karakterlerin yaşam tarzlarını ve toplumsal beklentilerini belirlemektedir. Aynınur Hanım'ın yaşadığı mutsuz evlilik ve içsel çatışmalar, bu varlıklı mekânda dahi mutluluğun sadece maddi zenginlikle sağlanamayacağını göstermektedir. Başka bir önemli mekân olan İstanbul, karakterlerin özgürlüklerini ve toplumsal rollerini sorgulamalarına neden olmaktadır. Özellikle Aynınur Hanım'ın İstanbul'a gelmesi, onun için bir dönüm noktasıdır. Burada, geleneksel toplum yapısının baskısından uzaklaşma isteği ile kendi duyguları arasında bir iç çatışma yaşamaktadır. Aynı zamanda İstanbul, modernleşme ve batılılaşma sürecinde bir sembol olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu da karakterlerin yaşam tarzlarını ve değerlerini sorgulamalarına neden olabilmektedir.

Mekânların toplumsal cinsiyet rolleri üzerindeki etkisi, genellikle karakterlerin davranışlarını ve ilişkilerini belirlemektedir. Örneğin, Aynınur Hanım'ın yaşadığı adada, kadınların toplumsal beklentilerle belirlenmiş rolleri daha net bir şekilde görülürken, İstanbul gibi daha modern bir mekânda, kadınların özgürlük ve

bağımsızlık arayışlarına daha fazla tanık olunabilmektedir. Bu bağlamda, "Sevda Peşinde" romanında mekânlar, karakterlerin gelişimi ve toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu mekânlar, karakterlerin içsel çatışmalarını ve dış dünyayla olan ilişkilerini şekillendirirken, aynı zamanda toplumsal yapıya ve değerlere de bir ayna tutmaktadır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Mekânlar Üzerindeki Yansımaları

Toplumsal cinsiyet rollerinin mekânlar üzerindeki yansımaları, bir toplumun kültürel, sosyal ve tarihsel bağlamına göre farklılık gösterebilmektedir. Öncelikle, geleneksel toplumlarda kadın ve erkek rolleri genellikle belirli mekânlarda ve aktivitelerde şekillenir. "Sevda Peşinde" romanında, kadın karakter Aynınur Hanım'ın yaşadığı mekânlar ve bu mekânlarda sergilediği davranışlar, toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl şekillendiğini göstermektedir. Aynınur Hanım'ın evi, evlilik kurumunun geleneksel rol ve beklentilerinin merkezidir. Ev, kadının aile ve ev işleriyle ilişkilendirildiği, erkeğin ise dışarıda çalışıp eve gelerek aile geçimini sağladığı bir mekândır. Aynı zamanda, ev kadın için bir güvenlik alanı olabilirken, Aynınur Hanım için mutsuzluğunun ve bunalımının da yaşandığı bir yerdir. Diğer bir önemli mekân ise okuldur. Roman, Aynınur'un çocukluğundan itibaren okula gitmesini ve oradaki deneyimlerini de anlatmaktadır. Okul, genellikle erkek egemen bir ortam olarak tasvir edilirken, kızlar için sınırlı bir alan olarak görülmektedir. Aynı zamanda, okulda kızların davranışları sıkı kontrol altında tutulur ve onlara belirli normlar ve değerler öğretilmektedir. Aynınur'un okuldaki deneyimleri, onun toplumsal cinsiyet rollerini sorgulamasına ve kendi kimliğini bulma çabasına işaret etmektedir.

Başka bir mekân olarak adalar ve şehir, romanın önemli unsurlarından biridir. Aynınur Hanım'ın yaşadığı çatışma ve bunalım, adalardaki yaşam tarzı ile şehirdeki modernite arasındaki çelişkiden kaynaklanmaktadır. Adalarda geleneksel yaşam tarzı ve toplumsal normlar daha baskındır, bu da Aynınur'un özgürlük ve mutluluğu bulma çabasını engellemektedir. Şehir ise modern yaşam tarzı ve özgürlük alanları sunar, ancak Aynınur'un bireysel ve duygusal özgürlüğünü bulma mücadelesi burada da devam etmektedir. Neticede, "Sevda Peşinde" romanında mekânlar, toplumsal cinsiyet rollerinin nasıl şekillendiğini ve karakterlerin bu rollerle nasıl başa çıktığını göstermektedir. Geleneksel ve modern mekânlar arasındaki çatışma, romanın ana temasını oluşturmakta ve karakterlerin kimliklerini bulma ve toplumsal normlara meydan okuma çabalarını yansıtmaktadır.

Zaman

Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Zamanla Değişimi

Toplumsal cinsiyet rollerinin zamanla değişimi, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın eserlerinde önemli bir tema olarak karşımıza çıkmaktadır. Özellikle Osmanlı döneminin sonlarına doğru ve Cumhuriyet döneminin başlangıcında toplumsal yapıda meydana gelen değişimler, roman karakterlerinin yaşamlarını derinden etkilemektedir.

Osmanlı toplumunda kadınların sosyal yaşamdaki yerinin sınırlı olduğu bir dönemde, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın romanları kadın karakterlerin yaşadığı zorlukları ve sıkıntıları işlemektedir. Geleneksel toplum yapısında kadının ev ve aile içindeki rolüne vurgu yapılırken, genellikle erkeklerin sosyal alanda daha özgür oldukları görülmektedir. Ancak, bazı karakterlerde bu geleneksel rolleri kabul etmeyen, özgürlüklerini arayan kadınlar da betimlenmektedir. Örneğin, Seza Hanım gibi feminist karakterler, kadınların sınırlı olduğu bu toplumda dahi kendi iradelerine sahip çıkmaya çalışır ve toplumsal değişimi desteklemektedir.

Romanda kadın-erkek ilişkilerindeki değişimler de vurgulanmaktadır. Geleneksel görücü usulüyle yapılan evliliklerin yanlışlığına dikkat çekilirken, aşk ve duygusal bağlılık temelli ilişkilerin önemi üzerinde durulmaktadır. Karakterlerin zamanla evlilik, aşk ve ilişkilere bakış açıları değişir ve bu değişimler toplumsal normların evrimine paralel olarak şekillenmektedir.

Romanlarda eğitim temel bir eleştiri unsuru olarak işlenmektedir. Kadınların eğitim haklarından yoksun bırakılmaları ve sadece ev işleriyle sınırlı tutulmaları, toplumsal cinsiyet rollerinin eleştirildiği bir alanı oluşturmaktadır. Batılılaşma süreciyle birlikte eğitim hakkının kadınlara da tanınması ve kadınların bilinçlenmesi, romanlarda önemli bir gelişim olarak işlenmektedir.

Romanda zaman algısı da toplumsal cinsiyet rollerinin değişiminde önemli bir role sahiptir. Zamanla birlikte kadınların sosyal ve ekonomik statülerinde yaşanan değişimler, karakterlerin yaşamlarını da etkilemekte ve geleneksel rollerin dışına çıkmalarına olanak tanımaktadır. Ancak, bu değişimler genellikle zorlu ve sancılı bir süreçtir ve bazı karakterler için kabul edilmesi zor olmaktadır.

Neticede, Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın eserlerinde toplumsal cinsiyet rollerinin zamanla değişimi, kadın-erkek ilişkilerindeki evrim, eğitim ve zaman algısının rolü gibi temalar ön plana çıkmaktadır. Bu temalar, Osmanlı döneminden Cumhuriyet dönemine geçişte yaşanan toplumsal değişimleri ve bireylerin bu de-

şime tepkilerini ele alarak okuyucuya derin bir bakış açısı sunmaktadır.

Zamanda Geriye Dönüşlerin Toplumsal Cinsiyet Dinamiklerine Etkisi

Romanda geriye dönüşlerin kullanımı, toplumsal cinsiyet dinamiklerinin tarihsel ve kişisel evrimi üzerinde derinlemesine düşünmemize olanak tanımaktadır. Geriye dönüşler, karakterlerin geçmişte yaşadıkları deneyimleri, toplumsal normları, cinsiyet rollerini ve ilişkilerini anlamamıza yardımcı olur. Bu, özellikle ana karakterlerin toplumsal cinsiyet rolleriyle ilgili yaşadıkları çatışmaları anlamamızı kolaylaştırmaktadır. Romandan griye dönüşlere ilişkin bazı örnekler:

Aynınur Hanım'ın Çocukluğu: Romanın başlarında Aynınur Hanım'ın çocukluğuna dair anılar geriye dönüşlerle sunulur. Annesinin onu büyük kadınlara mahsus kılıklara sokması, okula giderken yaşadığı denetimler ve arkadaşlarının aşk işlerine karşı tutumu gibi detaylar bu döneme aittir.

“On yaşına geldim; annem beni büyük kadınlara özgü kılıklara soktu. Göğsü sımsıkı ilikli, topuklarıma kadar uzun, kırmaz, harçsız, koyu ketenden bir yeldirme giydirdi. Her sabah okula giderken kalın baş örtümü birkaç yerinden kendi eliyle iğneler; saçlarımı, kaşları mı dikkatle kapar ve şu uyarıları değişmez bir ciddilik le tekrarlardı: "Sokakta gidip gelirken önüne bak. Ya nındaki kızlarla konuşma. Gülüşme. Sakın ha fi ngirdeşme. Sonra karga bana haber verir”.” (Gürpınar, 1972: 132).

Aynınur Hanım'ın Evliliği: Aynınur Hanım'ın evliliğine dair geriye dönüşler, onun nasıl görücü usulüyle evlendirildiğini ve kocasıyla ilişkisini ele almaktadır. Annesinin baskısı altında zorla evlendirilmesi, kocası Nezihi Bey'in ona olan tavrı ve ilişkilerindeki sıkıntılar bu bölümlerde detaylıca işlenmektedir.

“Bir iki gün geçti, iş kesinleşti. Annem beni, işte bu pehlivana veriyordu. Gönümdeki o nazık, o şiir dolu sevgili ile bu kaba, bu sert ve acı gerçek arasında ne bu yük bir fark vardı Allahım ... Döktüğüm gözyaşlarına acımadan beni tellediler, pulladılar; bir akşam, işte bu Herkül'ün kolları arasına attılar.” (Gürpınar, 1972: 125).

Aşkıyla İlgili Anılar: Aynınur Hanım'ın İlhami Bey'e duyduğu aşkı anlatan geriye dönüşler, onların ilk buluşmalarını, duygusal anlarını ve ilişkilerinin gelişimini göstermektedir. Bu geriye dönüşler, Aynınur'un iç dünyasını ve duygularını daha derinlemesine anlamamızı sağlamaktadır.

"Kocana hıyanetle kirlenmektense namusunla yok olmak, teIniz ölmek, bin defa tercih edilir," diyeceksin. Hayır Seza'cığım, hayır. .. Bu gence olan aşkımda hiç-

bir leke yoktur. Ben onu tertemiz bir duygu, platonik bir aşkla, manevi bir yakınlıkla, ruhumu saran bir muhabbetle seviyorum. Onu gördükçe yaşama sevincini duyuyorum. Yalnızca onun güzel yüzünü görerek mutlu olmak ... işte bu kadar. .. Sanırım ki, onun gibi soylu, ter biyeli bir çocuk da sevdasında bundan ileri varmaz.” (Gürpınar, 1972: 139).

Seza Hanım'la İlgili Anılar: Seza Hanım'la olan dostluğuna dair geriye dönüşler, Aynınur Hanım'ın içsel çatışmalarını ve duygusal durumunu anlamamıza yardımcı olmaktadır. Seza Hanım'ın Aynınur'a verdiği destek ve onunla yaşadığı anılar, romanın ilerleyen bölümlerindeki olayları da aydınlatmaktadır.

“Hayır Seza, hayır. .. Henüz ben ne maddi ne de manevi, düşmüş bir kadın değilim; ama duygularımı daha fazla açığa vurmaktan korkuyorum. Çıldıracağım Seza, çıldıracağım. Gözlerimin önünde bir şeyler uçuşuyor. Tehlike büyük... uçurum karanlık... Yardım kardeşçığım, yardım... Tut beni ellerimden, var gücünle kurtuluş yoluna doğru çek.” (Gürpınar, 1972: 136).

Anlatıcının Bakış Açısı

Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Anlatıcı Tarafından Yansıtılması

Romanın anlatıcısı, öncelikle kadın karakterlerin iç dünyalarına ve yaşadıkları deneyimlere derinlemesine odaklanarak cinsiyet algısını yansıtmaktadır. Bu, özellikle Aynınur Hanım'ın gözünden, yaşadığı duygusal çatışmaları, toplumsal baskıları ve içsel mücadeleleri aktarırken belirgin hale gelmektedir. Anlatıcının cinsiyet algısı, kadın karakterlerin yaşadığı toplumsal kısıtlamaları ve baskıları vurgulayarak kadın deneyimini merkeze almaktadır. Anlatıcının cinsiyetçi önyargıları, özellikle Aynınur Hanım'ın deneyimlerini etkiler. Anlatıcı, kadın karakterlerin yaşadığı zorlukları ve toplumsal baskıları vurgularken, erkek karakterlerin genellikle daha serbest ve güçlü bir konumda olduğunu ima eder. Örneğin, Nezihi Bey'in karısını kontrol etme çabaları, kadının aile içindeki sınırlılığını ve güçsüzlüğünü gösterirken, Ali İlhami gibi erkek karakterlerin daha özgür bir şekilde davrandığı ve istedikleri gibi yaşadıkları görülmektedir. Ancak, aynı zamanda romanın anlatıcısı, kadın karakterlerin güçlü yanlarını ve içsel direnişlerini de vurgular. Örneğin, Aynınur Hanım'ın içsel çatışmaları ve sonunda aldığı kararlar, onun pasif bir kurban olmak yerine kendi yaşamını kontrol etme çabasını yansıtır. Anlatıcının cinsiyet algısı, kadınların yaşadığı zorlukları ve baskıları eleştirirken, aynı zamanda onların içsel gücünü ve direncini de vurgular. Neticede, romanın anlatıcısının cinsiyet algısı, kadın karakterlerin deneyimlerini

derinlemesine anlatırken bazı cinsiyetçi önyargıları yansıtabilir.

Kadın ve Erkek Bakış Açıları Arasındaki Farklılıkların İncelenmesi

Romanda kadınların toplumdaki rolleri, evlilik, gelenekler ve aşk gibi temalar ön plandadır. Özellikle Aynınur Hanım'ın hikayesi, geleneksel toplum yapısının kadınları nasıl etkilediğini ve bu etkilerin sonuçlarını göstermektedir. Aynınur Hanım'ın bakış açısıyla, kadının evlilikte ve toplum içindeki konumunun karmaşıklığına dair derin bir iç görü sunulmaktadır. Roman, kadınların genellikle eğitim, kariyer veya kendi tercihlerine göre bir yaşam sürme hakkı olmadığı gibi bir gerçeği vurgulamaktadır. Aynınur Hanım'ın yaşadığı deneyimler, onun içsel çatışmalarını ve duygusal sıkıntılarını ortaya koymaktadır. Geleneklere ve toplumsal beklentilere karşı gelme arzusuyla iç içe geçmiş olan bu çatışma, Aynınur Hanım'ın kendi kimliğini bulma ve özgürleşme çabasını temsil etmektedir. Roman, kadın ve erkek bakış açıları arasındaki farklılıklara da ışık tutmaktadır. Örneğin, kadın karakterler genellikle toplumsal baskıların ve kısıtlamaların daha fazla farkında olurken, erkek karakterler genellikle bu baskıları daha az hissetmekte veya fark etmiyor gibi görünmektedir. Aynı zamanda, erkek karakterler genellikle kadınları kontrol etme veya onları kendi isteklerine göre şekillendirme eğilimindedirler, bu da cinsiyet rollerinin nasıl belirlendiğini ve nasıl sürdürüldüğünü göstermektedir.

Dil ve Anlatım Özellikleri

Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Dil ve Anlatım Üzerindeki Etkisi

Romanda, anlatım teknikleri ve dil kullanımının toplumsal cinsiyet rolleri üzerindeki etkileri incelenmiştir.

Mektuplar ve Cinsiyet Temelli Dil Kullanımı: Roman, çeşitli karakterler arasındaki mektuplar aracılığıyla ilerlemektedir. Bu mektuplar, karakterlerin cinsiyet rollerini ve ilişkilerini yansıtırken dil kullanımında belirli kalıpları gösterir. Örneğin, erkek karakterler genellikle daha doğrudan ve belirgin bir dil kullanırken, kadın karakterlerin mektupları daha duygusal ve içsel bir dille yazılmıştır.

Geriye Dönüş Tekniği ve Cinsiyet Temelli Dil Kullanımı: Romanın geriye dönüş teknikleri, karakterlerin geçmişteki olayları ve ilişkileri hatırlamalarını içermektedir. Bu geriye dönüşler sırasında, cinsiyet temelli dil kullanımının karakterlerin kimlikleri, ilişkileri ve toplumsal rolleri üzerinde nasıl etkili olduğunu göstermektedir.

Dilin İşlevi ve Toplumsal Cinsiyet Rollerinin İfade Edilmesi: Mektuplar, karakterlerin duygularını ifade etmek, ilişkilerini açıklamak ve toplumsal cinsiyet rollerini sorgulamak için bir araç olarak kullanılmaktadır.

Cinsiyet ve Üslup Özelliklerinin Karşılaştırılması

Bu farklılıklara dair bazı ana unsurlar şöyledir:

Kadın Karakterlerin Dil ve Üslubu: Kadın karakterlerin dil ve üslubu genellikle daha duygusal, içsel ve lirik bir nitelik taşımaktadır. Özellikle Ayn-ı Nûr Hanım'ın mektupları, derin duygularını ve içsel çatışmalarını yansıtır. Bu mektuplarda romantizm, melankoli ve içsel karmaşa sıkça görülmektedir. Ayn-ı Nûr Hanım'ın dilinde aşk, sevgi, özlem gibi duygular ön plandadır.

Erkek Karakterlerin Dil ve Üslubu: Erkek karakterlerin dil ve üslubu daha genellikle mantıksal, düşünsel ve pragmatik bir yapıya sahiptir. Örneğin, İlhami Bey'in mektupları daha çok gerçekçi düşünceleri ve dış dünya ile ilgili gözlemleri içermektedir. Ayrıca, Nezihi Bey gibi karakterlerin dilinde, sorumluluk duygusu, pragmatizm ve toplumsal normlara uyum gibi öğeler belirgindir.

Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Etkisi: Kadın ve erkek karakterlerin dil ve üslup farklılıkları, toplumsal cinsiyet rollerinin etkisi altında şekillenmektedir. Toplumun beklentileri ve normları, karakterlerin kendilerini nasıl ifade ettikleri üzerinde belirleyici bir rol oynamaktadır.

Anlatım Tekniklerinin Etkisi: Romanın mektup tarzı anlatımı, karakterlerin dil ve üslubunu belirlemede önemli bir rol oynamaktadır. Mektuplar aracılığıyla karakterlerin iç dünyalarına derinlemesine bir bakış sunulurken, bu karakterlerin duygusal ve zihinsel süreçleri daha net bir şekilde ortaya konmaktadır. Roman'daki kadın ve erkek karakterler arasındaki dil ve üslup farklılıkları, karakterlerin kişiliklerini, iç dünyalarını ve toplumsal bağlamdaki rollerini anlamamıza yardımcı olmaktadır. Bu farklılıklar, romanın derinliğini ve karakterlerin karmaşıklığını vurgularken, okuyucuya da daha zengin bir deneyim sunmaktadır.

SONUÇ

Hüseyin Rahmi Gürpınar'ın "Sevda Peşinde" romanı, toplumsal cinsiyet rollerini, aşk ve ihanetin etkilerini, kadınların bilinçlenmesini ve modernleşme sürecini ele almaktadır. Roman, karakterlerin fiziksel ve duygusal özellikleriyle, olay örgüsü, mekânlar, zaman, anlatıcının bakış açısı ve dilin kullanımı üzerinden toplumsal cinsiyet rollerini incelemektedir. Aynınur Hanım'ın geleneksel kadın

rolleriyle mücadele ediş ve trajik sonu, kadınların yaşadığı baskıları gösterirken; Seza Hanım'ın dayanışmacı tutumu, kadınların birbirine destek olarak toplumsal değişime katkı sağladığını vurgulamaktadır. Erkek karakterler Nezihi Bey ve Ali İlhami Bey ise, dönemin erkek rollerinin çeşitliliğini ve bunların toplumsal yapıya etkisini yansıtır. Romanın mekânları ve zamanı, karakterlerin toplumsal statülerini ve kimlik arayışlarını etkilemektedir. Büyükaada ve İstanbul, karakterlerin sosyal statü ve beklentilerini belirleyen önemli mekânlardır. Anlatıcının bakış açısı, toplumsal cinsiyet rollerinin bireyler üzerindeki etkisini derinlemesine ele alır ve dilin ustalıkla kullanımı, karakterlerin iç dünyalarını yansıtmaktadır. "Sevda Peşinde" romanı, toplumsal cinsiyet rollerinin bireyler üzerindeki etkisini ve bu rollerin getirdiği zorluklarla başa çıkma çabalarını inceliyor ve işlemektedir. Hüseyin Rahmi Gürpınar, karakterlerinin fiziksel ve duygusal özelliklerini, olay örgüsünü, mekânları ve zamanı, anlatıcının bakış açısını ve dilin kullanımını ustalıkla kullanarak, okuyucuya derin ve zengin bir edebi deneyim sunmaktadır. Roman, toplumsal cinsiyet rollerinin bireylerin yaşamlarını nasıl şekillendirdiğini ve bu rollerin değişim sürecini göstererek, toplumsal normları ve beklentileri sorgulayan bir bakış açısı sunmaktadır. Bu yönüyle, "Sevda Peşinde", edebiyatın toplumsal cinsiyet dinamiklerini anlamamıza yardımcı olan önemli bir eser olarak değerlendirilmektedir.

KAYNAKÇA

- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice Hall.
- Bem, S. L. (1993). *The lenses of gender: Transforming the debate on sexual inequality*. Yale University Press.
- Connell, R. W. (2009). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar: Toplum, kişi ve cinsel politika* (C. Soydemir, Çev.). Ayrıntı Yayınları. (Orijinal eser yayımlanma tarihi 1987)
- Dedeoğlu, S. (2000). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından Türkiye'de aile ve kadın emeği. *Toplum ve Bilim*, 86, 139–170.
- Dökmen, Z. (2009). *Toplumsal cinsiyet: Sosyal psikolojik açıklamalar*. Remzi Kitabevi.
- Fausto-Sterling, A. (2000). *Sexing the body: Gender politics and the construction of sexuality*. Basic Books.
- Freud, S. (1923). *The ego and the id* (J. Strachey, Trans.). W. W. Norton &

Company. (Original work published 1923)

Gürpınar, H. R. (1972). *Sevda peşinde*. Atlas Kitabevi.

Lorber, J. (2000). Gender. In E. F. Borgatta & R. J. V. Montgomery (Eds.), *Encyclopedia of sociology* (pp. 1057–1066). Macmillan Reference USA.

West, C., & Zimmerman, D. H. (1987). Doing gender. *Gender & Society*, 1(2), 125–151. <https://doi.org/10.1177/0891243287001002002>

